

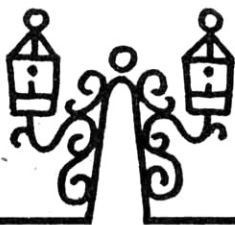
Kaleva 8. 2. 1968: P . . k:n itäpää on kuvanotosta yli 60 v. takaa perin juurin pessyt kasvonsa Vain oik... Helmik. suurpomm. 1944 tuhosi teatteritalon — sos.dem.t:taloon, teatteri — ON — kaup.taloon. ... tapahtui eräänä syysyönä 1942, että yks. venäl. tiedustelukone pääsi kaikessa rauhassa kaupungin päälle lennonvalvonnan söhläyksen takia (kaupunki oli kaiken lisäksi vielä valaistu) ja pudotti lähtiäisiksi neljä pientä pommia Pk:n linjassa (Mirja muistaa). Yksi sattui Pallakseen tuhoten 2-kerroksisen siiven portin rannan puolella; toinen Arinaan, pihan puolelle Puistolankohdalle tuhoten keittiön ja ainakin yhden sen yläpuolella olleen huoneen: kolmas Germaniaan-VPK, jossa myös ihmishuiri: neljäs kadun päässä näkyvään VR:n varastoon, joka sitten loimotti koko yön.

Oulu-lehti 18.12.1976

Kuvat: Pohjois-Pohjanmaan museon kokoelmat ja Atte Kalajoen kokoelmat

Maalaisliiton perustajat

Panu

maalaisliiton perustavasta kokouksesta Oulun Palokunnan talolla. Valittaa, että Liitto ei julkaissut kirjoitusta. Kumpu olisi-kin vielä tallella! Niin oli siis Vuorimaa (Blomberg)aivan nuorukaisena (s. 1890), juuri samaksi syksyksi 1906 Oulun lyseon V:ltä Yhteiskouluun siirtynyt, maalaisliittoa perustamassa. Eikä sillä hyvää. Hän kertoo, että hän sitten joskus aikamiehenä meni Kyösti Kallion, Olga Lindqvistin ja Kustaa Hautamäen — Olga-täti oli vuosikymmenet Liiton kaikki kaikessa ja Kustaa pitkäaikainen päätoimittaja — kanssa vekseliin ja pelasti silloin vaikeuksissa olleen Liiton ties' mistä... Kertoi omistavansa yhä 36 osaketta. Monitoimimies, aina valpas Artturi Vuorimaa opittiin sittemmin tuntemaan mm. talonpoikaismarssin puuhamiehenä ja Vihtori Kosolan sihteerinä, mikä sijaiää mm. äsken julkaisusta Jaakko Korjuksen kirjasta Vihtori Kosola.

"Hä?" kysyy vanha oululainen, kun katsoo kuvia, joissa molemmissa näkyy sittemmin Teatteritalona tunnettu työväentalo, toisessa lisäksi etualalla VPK:n keväällä kaupunkikuvausta hävinnyt talo. Otsikko kuitenkin liittyy kuin liittyykin kuviin, toiseen niin kuin toiseenkin.

Postikortti Teatteritaloineen on lähetetty Oulusta neiti Anna Kouralle Salon kauppalaan ja leimattu siellä saapuneeksi 15. 10. 1906. Neiti Koura oli oulunsalolaissyntyinen opettajatar, jonka jäämistöstä tallettamallaan pinkalla Oulun kortteja liikka Kaakinen äskettäin ilahdutti minua, taisin siitä mainitakin. Ensin talo. Kun Kalliossa 1970 julkaistiin kirjoitussarja Sata vuotta teatterin rakentamista Oulussa, kaivattiin kovasti tällaista julkisivukuvaa. Toisessa Oulun päivänä näin kyllä tätä paremminkin (ilmeisesti saman) kuvan, kun Mirjassa Lankila kertoi työvänteatterin vaiheista. Tämä postikorttikuva on kuitenkin aivan erikoinen, sillä tässä on kerrankin merkittynä kuvanottovuosi: F. Suomelan kuva 1904.

Tämä Oulun Työväenyhdistyksen talo valmistui syksyksi 1903 ja vihittiin 22. 11. s. v. Kuva on selvästikin näpätty ensimmäisten sulien aikana 1904 "rotuvarin" teko sekä Pakka-huoneenkadun että Kansankadun (nyk. Mäkelininkatu oik.) puolella on vasta alullaan. Oven päältä erotin vain sanan "Nya", mutta kun olin hetken keskustellut vanhan osuuskauppalaisen Väinö Huotarin kanssa, totesimme, että siinähan se on ollut Uusi Huutokauppakamari-Nya Auktionsverket. Hetken päästä kuva löytyi myös Kustaa Hautalan tuoreesta Oulun historia IV:stä.

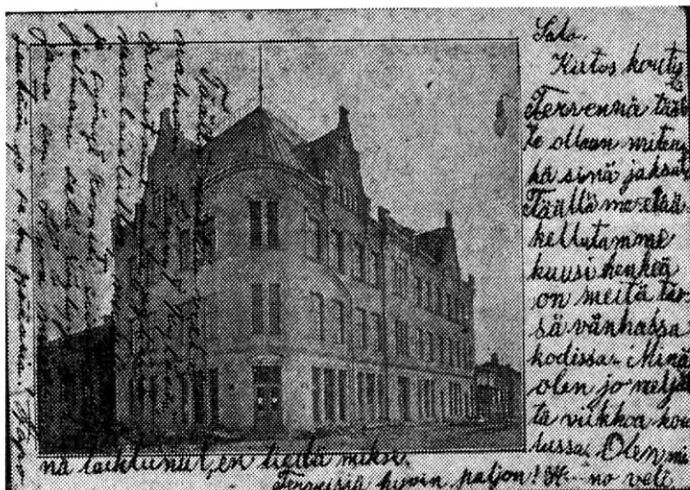
Huotari muisti, että jo 1906, jolloin heidän perheensä tuli Ouluun, tässä kulmassa oli Oulun Osuuskaupan päämyymälä, joka 1902 oli aloittanut Aarne Högstenin talossa Pakka-huoneenkadun puolella nyk. Sokoksen paikalla. Työväentalossa oli alusta alkaen näyttämö ja teatterisali. Alkuperäisessä salissa oli takana kaiteen eristämät seisomapaikat, joita Väinö

Huotari muisti käyttäneensä hyväkseen. Noin 1913, ennen ensimmäistä maailmansotaa, salia ja näyttämöä laajennettiin, jolloin sali sai parvekkeensa. Kun OOK rakensi oman kivitälonsa, tuli tähän kulmahuoneistoon muutamaksi ajaksi ravintola suosittuine juttutupineen, kertojalleni tuttuja nekin. Teatteriin mentiin, kuten muistamme, Kansankadun puolelta keskeltä julkisivua. Vasemmanpuoleisessa puutalossa oli vilkkaassa käytössä ollut kokoussali, ja tässä talossa kiinasi jonkin aikaa myös työväenopisto. Kolme teatteria ehti esiintyä tässä kivitälössä: Oulun Työväenteatteri-Näyttämö, Oulun Teatteri ja Oulun Näyttämö. Taloyhtiöstä tuli sittemmin teatteritaloyhtiö ja talosta sosiaalidemokraattien työväentalo. Vuoden 1944 helmikuun suurpommituksessa koko komeus muuttui siksi torsoksi, jona sen useimmat meistä muistavat. Nyt sekin on poissa, tilalla uusi komea talo, joka on puhuttanut oululaisia vähintään yhtä paljon kuin Teatteritalo.

Entä maalaisliittolaiset! Korttiin on joku Aapo kirjoittanut: "Käynyt kylässä, perustanut viime pyhänä maalaisliittoa, nukkunut ja syönyt kovasti, siinä ohjelmani sekä köyhyys pohjana sen. Hyvä mieli sentään ja se on pääasia!"

Maalaisliitto perustettiin kuitenkin ison kuvan VPK:n talossa. Sattumoisin tuli käteeni syksyllä Artturi Vuorimaan kirje 13. 7. 1968. Siinä hän kertoo lähettäneensä Liitolle selostuksen

VPK:n talo valmistui 1898. Sen suuri sali oli aluksi myös teatterisalina, mutta vuokrattiin 1909 elävien kuvien teatteriksi (Germania, myöhemmin Kino-Aula). Koska seinässä ei näy kyltin kylttiä, lienee valokuva otettu ennen 1909. Vielä ei ole olemassa myöskään nyk. Kirjateollisuuden taloa, joka rakennettiin n. 1910. Taustalla näkyvän Teatteritalon jalkakäytävä on nyt valmis, joten kuva olisi voitu näpätä jo kesällä 1904. Oikealla nurkkaus talosta, joka sijaitsee nykyisen HOP:n kulmassa. Katu on siis Pakka-huoneenkatu. Milloin hävitettiin kaide, joka erotti mukulakivisen "rotuvarin" nykyisestä Otto Karhin puistosta, silloin virallisesti Apelgrenin puisto (ainakin postikortin mukaan)? Kuvan takana on merkintä: "vain ilmoituksella Pohjois-Pohjanmaan Museon kuva."

Postikortti vuodelta 1906, kun maalaisliitto Oulussa oli perustettu.